Bijlage 5: Aanbiedingsbrief

Aan: De minister van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
Mevrouw prof.dr. J.M. Cramer
Postbus 20951
2500 EZ DEN HAAG

Randstad 2040: verbinden en verknopen
Briefadvies Integrale Langetermijnvisie Randstad 2040

Geachte mevrouw Cramer,

Hierbij bieden de VROM-raad, de Raad voor Verkeer en Waterstaat en de Raad voor het Landelijk Gebied u hun gezamenlijke advies aan over de door het kabinet in 2008 op te stellen 'Integrale langetermijnvisie Randstad 2040.

Op 1 november 2007 heeft u, mede namens de Ministers van Verkeer en Waterstaat, Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit om dit advies gevraagd. U heeft de raden verzocht te adviseren over strategische langetermijnopgaven en daarmee samenhangende keuzen voor de Randstad in 2040.

U vraagt de raden om een integraal advies, waarbij de fysieke, ruimtelijke insteek primair uitgangspunt is, en u noemt de volgende onderwerpen in uw aanvraag:
• de robuustheid van de zeven discussiethema's uit de Startnotitie;
• de consequenties voor het huidige nationale ruimtelijke beleid;
• het meest passende schaalniveau waarop de opgaven in de Randstad moeten worden aangepakt;
• en de mogelijkheden voor concretisering en uitvoering van de langetermijnvisie.

De volledige tekst van de adviesaanvraag en een toelichting op de totstandkoming van dit briefadvies vindt u in de bijlagen.

De raden erkennen het belang van een integrale langetermijnvisie op de Randstad 2040, waarvoor de basis reeds is gelegd in de 'Startnotitie Randstad 2040' (22 juni 2007), en hebben zich dan ook de afgelopen maanden gebogen over de problemen, maar zeker ook over de kansen van de Randstad in internationaal perspectief. U heeft de raden gevraagd om in relatief kort tijdsbestek een advies op te leveren. Dit briefadvies is dan ook in grote mate gebaseerd op eerdere adviezen van de raden, in het bijzonder de adviezen over de Noord- en Zuidvleugel, Slimmer Investeren en de Programma-aanpak Nota Ruimte. Omdat er geen tijd was voor nader onderzoek en diepgaande analyse wordt er in dit advies regelmatig verwezen naar adviezen die nu nog in voorbereiding zijn. Ook wordt op een aantal plaatsen geadviseerd om nader onderzoek te laten verrichten.

De raden onderschrijven de centrale doelstelling van het rijk: het streven naar een duurzame en concurrerende Europese topregio. Duurzaamheid zien de raden niet als beperking op de economische ontwikkeling van de Randstad, maar juist als een 'asset', waarmee de internationale concurrentiekracht kan worden versterkt. De uitwerking in de volgende drie hoofdopgaven lijkt een logische gevolgtrekking: (1) een klimaatbestendige delta (veiligheid), (2) bereikbaarheid en economische dynamiek, en (3) kwaliteit van leven door een aantrekkelijk woon-, werk- en leefklimaat. Er zit volgens de raden geen rangorde tussen deze opgaven en de opgaven zijn interdependent, in feite elkaars randvoorwaarde om die duurzame en concurrerende Randstad te bereiken. De raden vinden het belangrijk dat deze opgaven niet te defensief worden opgepakt. Het rijk dient de randvoorwaarden te creëren voor een innovatieve aanpak van deze opgaven. Een krachtige visie op de Randstad in 2040 is niet alleen gelegen in het 'oplossen' van de belangrijkste opgaven, maar vooral in het uitbuiten van haar belangrijke 'unique selling points'. Benoem de iconen die de kwaliteit, identiteit, elan en innovatiekracht van de Randstad verbeelden.

De kracht van de Randstad ligt in haar open en uitgebreide netwerken (voor bijvoorbeeld transport van goederen en personen, voor natuur en water, maar ook informatie en kennis). Ondanks de opkomst van moderne communicatietechnologieën blijven 'face to face'-contacten cruciaal belang voor de groei van de economie. De overheid moet daarom zorgen dat de Randstad op alle schaalniveau's verbonden blijft. Dit vergt grote investeringen in de interne en externe verbindingen en de bereikbaarheid van de Randstad. Een hoge kwaliteit van de knopen in het netwerk is randvoorwaardelijk voor contact en de uitwisseling van mensen, informatie en goederen. In de knopen van het netwerk wordt meerwaarde gegenereerd, daar vindt innovatie plaats. De raden zien verbinden en verknopen dan ook als centrale thema's voor de op te stellen visie.

In de startnotitie zijn de drie hoofdopgaven uitgewerkt in zeven discussiethema's. De raden zijn van mening dat deze zeven thema's inderdaad belangrijke keuzes weergeven. Wel is het zo dat de zeven thema's elkaar gedeeltelijk overlappen en uiteindelijk zo breed zijn te interpreteren dat er het gevaar bestaat dat focus ontbreekt. De raden menen daarom dat de discussie over deze zeven thema's moet leiden tot een select aantal speerpunten die de agenda vormen voor het rijksbeleid met betrekking tot de lange termijn ontwikkeling van de Randstad. Voorkomen moet worden dat de discussie leidt tot een 'én-én strategie' om eenieder tevreden te houden, waarbij er uiteindelijk geen keuzes worden gemaakt.

Het is de raden duidelijk geworden dat de centrale doelstelling van het kabinet, 'een duurzame en concurrerende Europese topregio', alleen haalbaar is bij een in ruimte en tijd afgestemd investeringsregime. Een langetermijnstrategie voor de investeringen in de Randstad is daarom noodzakelijk en urgent. Een investeringsstrategie impliceert een verdelingsvraagstuk. Hoe ligt bijvoorbeeld de verdeling tussen investeringen in de Randstad en in de rest van Nederland? De raden pleiten voor de ontwikkeling van een wettelijk ingebed fonds voor de langetermijninvesteringen. Het gaat om de bekostiging van onder meer de noodzakelijke systeemsprong in de infrastructuur en voor het behoud en ontwikkeling van een robuuste groenblauwe structuur.

De raden maken zich grote zorgen over het gebrek aan urgentie bij de aanpak van de langetermijnopgaven om van de Randstad een duurzame en concurrerende topregio te maken. Het Urgentieprogramma Randstad (UPR) is een eerste stap, maar betreft vooral het wegwerken van achterstallig onderhoud. Een langdurig wettelijk verankerd politiek commitment is nodig, ook om vertrouwen te bieden aan markt en samenleving.

De raden komen mede op basis van de hierna volgende motivering tot de volgende constateringen en aanbevelingen.

Minister,

1. werk in de Randstadvisie een metropolitane ontwikkelingsstrategie uit. Het metropolitane netwerk in de Randstad zou volgens de raden moeten bestaan uit drie lagen: een internationale, een bovenregionale en een regionale (daily urban system) laag. Een hiërarchisch opgebouwd netwerk van stedelijke centra die complementair aan elkaar zijn versterkt volgens de raden de concurrentiepositie van de Randstad. Zet als overheid in op het versterken van de kwaliteit van de knopen, waar stromen mensen, goederen en informatie samenkomen;
2. ontwikkel een mobiliteitssysteem dat het hierboven bedoeld metropolitaan netwerk ondersteunt. Leg daarbij extra nadruk op de in- en externe verbindingen met de internationale en bovenregionale centra;
3. zet met betrekking tot de bereikbaarheid van de Randstad in op een systeembenadering met vernieuwende robuuste netwerkconcepten, waarbij de consument centraal staat in de organisatie van het netwerk. Dit betekent een omslag van een aanbod- naar een vraaggestuurde organisatie van de mobiliteitsmarkt;
4. de raden onderschrijven het standpunt van het Kabinet dat de Randstad alleen een duurzame ruimtelijke kwaliteit krijgt als er zowel ruimte is voor (economische) ontwikkeling, als aandacht voor behoud van belangrijke waarden, dit betreft zowel de kwaliteit van de groenblauwe ruimte als de kwaliteiten van de woon-, werk- en leefomgeving;

5. de ontwikkeling van een robuuste groenblauwe structuur zal een belangrijke bijdrage betekenen aan een duurzame en kwalitatief aantrekkelijke Randstad in 2040;
6. richt een wettelijk verankerd langetermijninvesteringsfonds op dat gefaseerd is in ruimte en tijd;
7. gebruik de langetermijnvisie, de wet en het fonds als hefboom voor het losweken van investeringen uit de markt;
8. geef de langetermijnvisie de status van structuurvisie (nieuwe Wro) en regel de interdepartementale binding en rijkscoördinatie (supradepartementale sturing) bij wet.

de heer mr. H.M. Meijdam,
voorzitter VROM-raad

de heer mr. G.J. Jansen,
voorzitter Raad voor Verkeer en Waterstaat

de heer prof.mr. P.C.E. van Wijmen,
voorzitter Raad voor het Landelijk Gebied